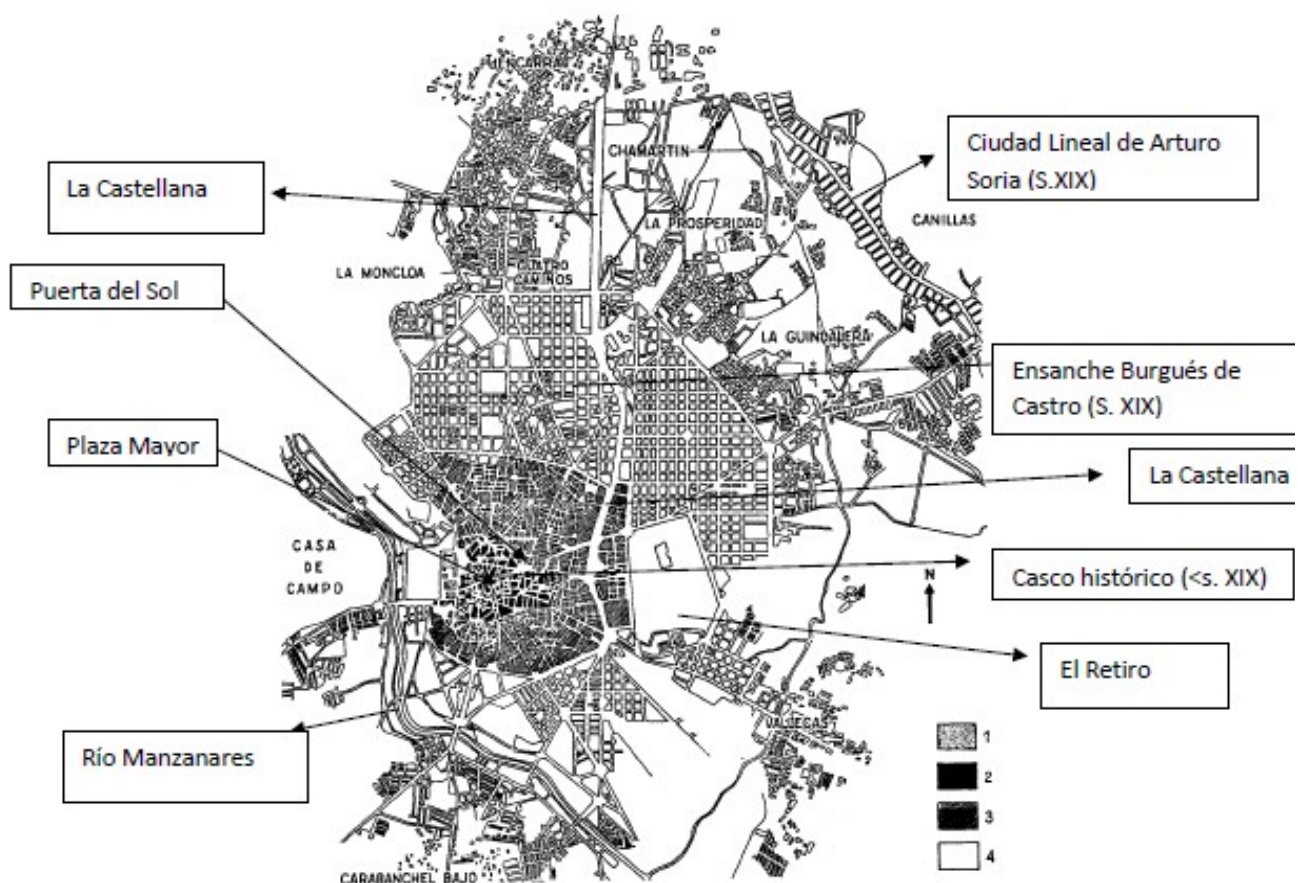

COMENTARIO PLANO URBANO MADRID

Madrid, como aquellas cidades cunha longa historia, presenta un espazo complexo no que poden distinguirse diversas áreas correspondentes ás diferentes etapas do desenvolvemento urbano: o casco antigo, o ensanche de mediados do XIX e primeiro terzo do XX, e a periferia.

1. O casco antigo

a) Emprazamento e situación.

A orixe da cidade de Madrid hai que buscalo nas prazas defensivas que os árabes crearon no século IX para protexer a fronteira norte de Toledo, polo tanto responde a unha finalidade defensiva e por iso o primitivo emprazamento na alcazaba se sitúa sobre un cortado das terrazas do Manzanares, no recinto que hoxe ocupan o Palacio Real e a Catedral da Almudena.

A súa situación central na xeografía española e, sobre todo, a decisión de convertela en capital do reino por Filipe II en 1591, deron lugar á cidade máis grande de España e ó principal nó de comunicacións da nación, converténdoa nunha cidade con funcións moi especializadas e diversificadas.

b) Análise do plano

O plano é anárquico, propio da cidade medieval, que correspondería co actual recinto histórico de Madrid. As súas rúas son estreitas, curtas e retorcidas, coa excepción das dúas vías que unen a Porta do Sol co recinto do Palacio Real (rúas Arenal e Mayor).

No século XVII constrúese a Praza Maior sobre a chamada praza do Arrabal, de orixe árabe, por mandato de Carlos III. A rúa que se abre diante do Palacio Real (rúa Bailén) é unha modificación do século XIX, ó igual que a Gran Vía, principal reforma interior do casco histórico no século XX (1926). Este recinto histórico está bordeado por grandes rúas, como a Gran Vía ó norte, o Paseo de Recoletos ó leste, e as Rondas polo sur (Rondas de Atocha, Valencia e Toledo), que ocupan o espazo que deixa libre a muralla ó ser derribada no século XIX.

c) Análise da trama

É pechada e compacta, debido a que o crecemento da cidade localizouse durante séculos no espazo intramuros.

d) Análise da edificación

Non se ve directamente no plano pero podemos dicir que nos seus inicios era de baixa altura e progresivamente experimentou unha verticalización. Nel localízanse algúns dos edificios históricos máis importantes da cidade, como o Palacio Real e diversas igrexas e mosteiros.

e) Análise dos usos do solo

Os usos do solo tradicionais eran residenciais, comerciais e artesanais, sen ningunha zonificación. Estes usos evolucionaron cara a unha terciarización, onde o uso residencial perde importancia debido á falta de accesibilidade e ós altos prezos do solo. A función turística tamén é importante, polo que moitos usos están relacionados coa mesma (restaurantes, bares, hoteis...).

f) Problemas actuais que afectan ó casco antigo e posibles solución.

Como noutras cidades, os principais problemas do casco antigo son o deterioro físico de rúas e casas, o que da lugar a un deterioro social que provoca o envellecemento da poboación, un baleiramento do centro e a localización das clases marxinais no centro, especialmente inmigrantes. Isto provoca un deterioro ambiental que prexudica a imaxe da cidade. Estes feitos, unidos á terciarización do solo que provoca un baleiramento do centro fora de horas comerciais, provocaron políticas actuais de rehabilitación física e social do centro. En Madrid estas políticas comezaron a finais dos anos 90 a través de medidas como a rehabilitación de edificios, a creación de espazos verdes e o fomento do uso residencial.

2. O ensanche

a) Causas que determinan o ensanche urbano

O crecemento da poboación e da cidade dentro dun recinto amurallado era algo insostible para a capital. Ademais, a insalubridade e os usos do solo non compatibles co residencial (camposantos e fábricas) fixeron que a mortalidade se disparara no século XIX, especialmente entre as clases máis pobres. Por iso, a burguesía viu necesaria a edificación dunha nova cidade fóra do límite establecido (o que será o “ensanche”), moito máis ordenada e hixiénica que a cidade central.

b) Diferentes áreas que se poden distinguir

O ensanche de Madrid localízase principalmente ó norte do casco histórico, e foi deseñado por Carlos María de Castro, a imaxe do creado por Cerdá en Barcelona, aínda que este é menos perfecto. O plano ortogonal organízase en torno a rúas longas, rectas e anchas (Velázquez, Serrano, Goya...), que se cortan en perpendicular formando mazás cadradas. A súa edificación primitiva en mazás abertas e con edificacións a mediana altura e palacetes (palacio de Linares ou do marqués de Salamanca) deu lugar a unha densidade de edificación baixa, seguinte os preceptos hixienistas burgueses, que viñan das ideas dos “socialistas utópicos”. O seu uso foi principalmente residencial de clase media-alta.

Posteriormente, esta área tamén se terciarizou debido á súa boa accesibilidade, especialmente coa creación do CBD de Azca, próximo ó Paseo da Castellana. Este configúrase como o centro de negocios da cidade, localizándose as sedes de prestixiosas empresas e bancos e multitude de servizos administrativos. Xunto ó CBD, o ensanche tamén se especializa no comercio, en algúns casos de luxo, como a rúa Serrano. Este comercio está mesturado con usos

residenciais dun nivel alto, debido ó elevado prezo do solo, o que o configura como un dos barrios máis prestixiosos e caros da cidade.

Xunto co ensanche aparece, preto da zona de Canillejas, a Cidade Lineal de Arturo Soria. Seguindo os principais conceptos da “cidade-xardín”, Arturo Soria deseñou esta parte da cidade a finais do século XIX. Algúns autores viron nesta volta á natureza como a solución ós problemas que afectaban á cidade obreira, especialmente o hixiénico. Así, creouse a zona cun plano lineal, en base a unha rúa ancha que rodearía a capital (40 km) e onde tomaría especial importancia o transporte público, debido á magnitude desta rúa. A trama sería aberta, con vivendas unifamiliares con horta e xardín. O uso do solo sería principalmente residencial, onde as clases máis ricas ocuparían as zonas máis próximas á rúa principal, situándose outros usos colectivos nas estacións de transporte público para facilitar a súa accesibilidade. O proxecto levouse a cabo só no tramo que aparece no plano, e actualmente está moi modificado, xa que se densificou a edificación e transformáronse os usos do solo.

3. A periferia

a) Causas do crecemento da periferia urbana

Dende 1950, Madrid experimentou un gran crecemento demográfico debido ó baby boom e ó éxodo rural. Este crecemento foi paralelo ó crecemento da cidade ata uns límites difusos, onde a cidade e o campo se confunden, dando lugar ás áreas periurbanas e suburbanas que aparecen no mapa fóra do ensanche urbano, ocupando unha extensión moito maior á que ocupa o mapa. Esta tendencia agravouse agora debido á desurbanización, onde a xente busca a periferia para vivir despoboando o centro.

b) Diferenciación de áreas na periferia

Aínda que no plano non se ven, a maior parte destas actuacións na etapa postindustrial son residenciais. Estas áreas vanse localizar en torno ós eixes de comunicación principais, é dicir, en torno ó Paseo da Castellana en dirección á N-1, á rúa de Alcalá, en dirección á N-2, e á avenida do Mediterráneo, en dirección á N-3. Isto é debido á preeminencia do vehículo rodado como medio de transporte principal que posibilita os millares de movementos pendulares que se producen diariamente.

Xunto ó uso residencial, as áreas industriais e de equipamento (grandes hipermercados, hospitais e universidades) tamén se localizan seguindo os eixes de comunicacións principais pola súa maior accesibilidade.

Esta expansión tamén permitiu que pobos antigos pertencentes á periferia, como Canillejas, Vallecas ou Carabanchel, foran absorbidos pola cidade, mentres que outros pertencentes á área periurbana, como Coslada, Leganés ou Pozuelo, aínda que sigan mantendo a súa autonomía municipal, encóntranse na actualidade practicamente unidos fisicamente unidos á capital.

c) Problemas actuais destas zonas e posibles solucións

Algunhas destas zonas periféricas sofren problemas de degradación como chabolismo ou deterioro dos barrios obreiros máis antigos, construídos na súa maior parte cunha dotación insuficiente de servizos, para aloxar á gran masa de poboación que emigrou a Madrid nos 50 e 60. Para iso, estanse levando a cabo programas de actuación que permiten erradicar eses problemas.

Poboados como La Celsa ou La Rosilla son exemplos destas zonas, onde a degradación do espazo leva a unha degradación da sociedade que vive nel, especialmente no relacionado con drogas e delincuencia.